

Антична риторика

Риторика (красномовство) має свою історію, без знання якої важко розраховувати на успіх, тим більше у мистецтві судового оратора. Уже в Стародавньому Єгипті, Індії, Китаї було відоме мистецтво риторики, але справжньою його батьківщиною є Стародавня Греція, де публічне слово мало надзвичайно велике суспільне значення.

Античні риторичні виступали із сенаторських трибун, на засіданнях, форумах, судових процесах. **Відомими риториками були Арістотель, Демосфен, Цицерон, Квінтіліан, Есхіл, Філократ, Лісій.**

Цицерон та Демосфен, — видатні риторичні — ще за життя були увінчані лаврами «синів Вітчизни», «рятівників народу». Цицерон у своїх трактатах, присвячених ораторському мистецтву, писав про формування нової людини — людини-патріота, громадянина, який живе ідеалами свого народу і держави.

Демос фен

Найблискучішим ритором Стародавньої Греції, владарем дум був всесвітньо відомий **Демосфен** (384—322 до н. е.), промови якого, насичені фактичним матеріалом, містили чимало особистих спостережень, відзначалися динамічністю, переконливою аргументацією й чіткістю.

Для Демосфена була характерна артистична манера триматися на трибуні, що також сприяло його успіхові як оратора.

В суді Демосфен виступав як адвокат.

Сучасники так характеризували Демосфена: «Нашого ритора з його умінням все запалювати і трошити своєю силою і владою можна порівняти з вихорем або блискавицею» .

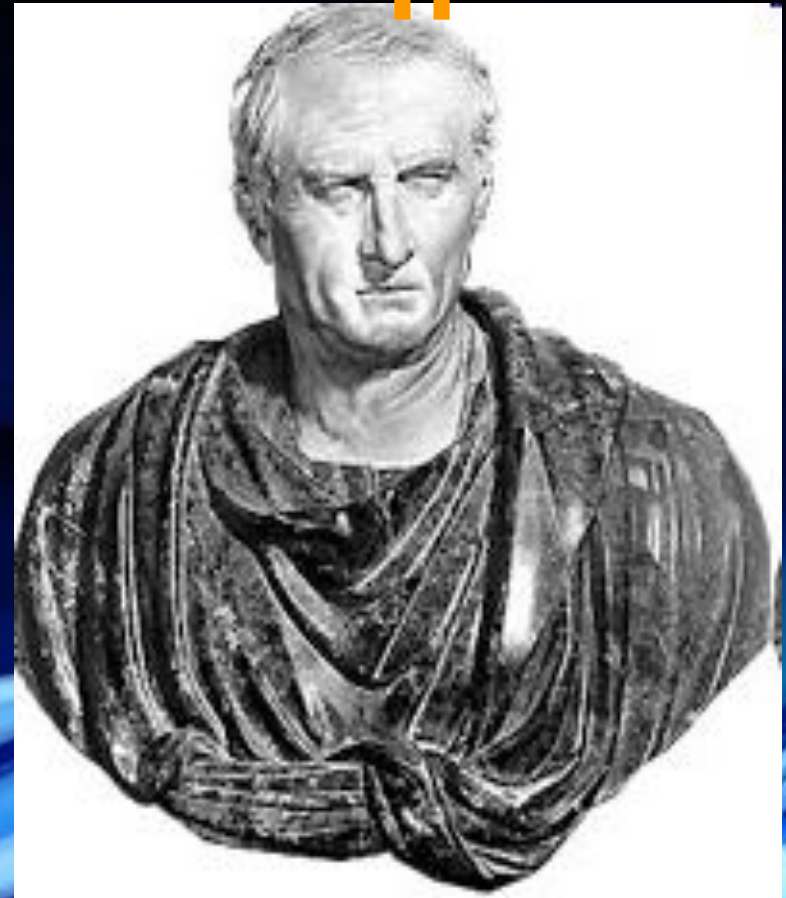

Теоретиком ораторського мистецтва і великим ритором античного світу був **Марк Тулій Цицерон** (106—42 до н. е.). Він провів на форумі майже 40 років і був справжнім ідейним поводитирем римського Сенату. Цицерон відпрацював стиль, який дозволяв йому бути простим і блискучим, безпосереднім і пристрасним. Чудовими властивостями цицеронівської промови були мелодійність і ритмічність. Прославився він своїми знаменитими патетичними виступами і висновками. Складовими успіху оратора Цицерон вважав освіту, природний дар і ораторські здібності. Першу промову Цицерон виголосив у 25 років (під назвою «На захист Публія Квінція»), а останню (дванадцятую філіппіку) — у рік своєї смерті (прожив 63 роки).

Цицеро н

Для промов **Цицерона** характерні оклики, повтори, іронія, градація. В деяких його промовах майже не вживаються сполучники. Такий риторичний прийом робив судову промову карбованою.

Цицерон був творцем латинської мови: з важкої, нековирної зброї виковував тонку, гостру рапіру, яка проникала у найпотемніші вигини людської думки. Він виголосив понад сто промов, тексти п'ятдесяти семи збереглися і є риторичною скарбницею для усіх часів та народів.

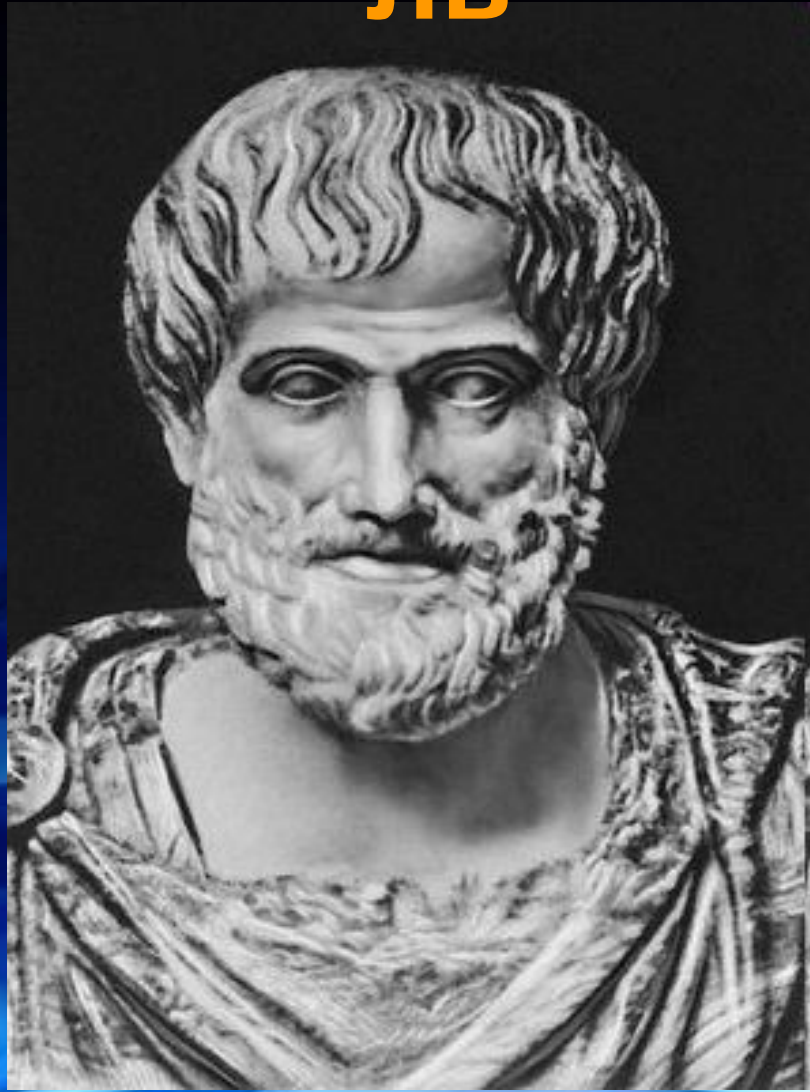

Теорію ораторського мистецтва розробляли **Арістотель** і **Платон**. На думку Платона, красномовство має бути діловим, а не марнословним, непідкупним, чесним і високоморальним. Особливо критично Платон ставився до судових ораторів.

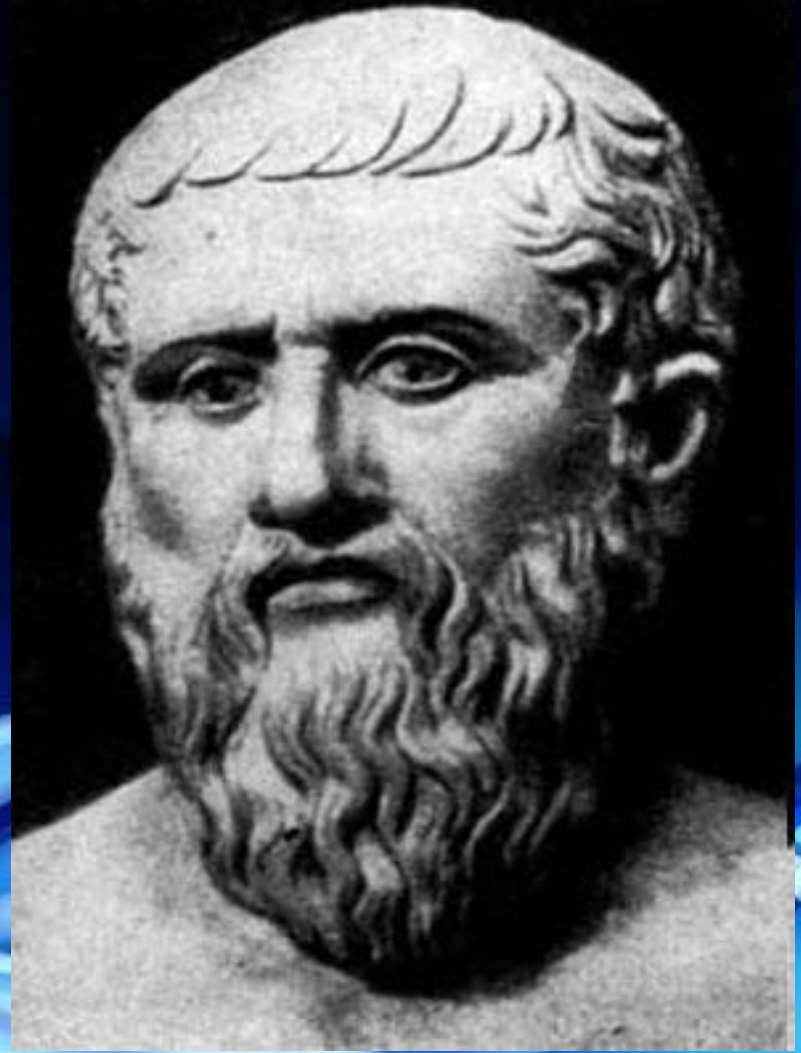
Арістотель (348—322 до н. е.) розглядав ораторське мистецтво у філософському плані, підкреслюючи його етичні й естетичні функції. Він вважається творцем теорії суперечки, дискусії. Арістотель розрізняв:

- діалектику — мистецтво сперечатися з метою встановлення істини;
- ерістику — мистецтво будь-що залишитися правим у суперечці;
- софістику — намагання добитися перемоги в суперечці шляхом навмисного використання недостовірних доказів.

**Арістоте
ль**

Платон

◆
Перші настанови для тих, хто готувався виступати публічно, належали, очевидно, сіцилійським риторам **Тісію** й **Корку**. Це були рекомендації, як слід членувати промову на частини (вступ, виклад справи, закінчення) і які докази слід підбирати.

Комедія **Арістофана** «Жаби», де інсценовано суперечку Есхіла й Евріпіда, а також деякі фрагменти промов софістів, ораторів **Горгія**, **Ісократа** дають уявлення про посібники для риторів.